

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Obdo/14/2019
Identifikačné číslo spisu: 7116210706
Dátum vydania rozhodnutia: 28.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Miroslava Janečková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7116210706.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu JUDr. Slavomíra Dubjela, so sídlom kancelárie v Prešove, Puškinova č. 16, správcu konkurznej podstaty úpadcu INVITA, s.r.o. v konkurze, so sídlom v Košiciach, Jazerná č. 3, IČO: 36 853 020, zastúpeného spoločnosťou ŽOLDOŠ & PARTNERS s.r.o., so sídlom v Košiciach, Žriedlova č. 3, IČO: 53 540 964, proti žalovaným 1/ Steel Trade and Service LLC, so sídlom 3411 Silverside Rd. Rodney Bldg., Suite 104, Wilmington, DE 19810, Sountry of New Castle,, Spojené štáty americké, 2/ Aksam Barakat, nar. 3. októbra 1963, trvale bytom v Košiciach - Sídliisko KVP, Klimkovičova č. 20, o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 7.502.900,- € s prísl., o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 4Cob/131/2016-840 z 28. apríla 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Okresného súdu Košice I č. k. 32Cb/71/2016-54 zo 4. júla 2016 a uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 4Cob/131/2016-840 z 28. apríla 2017 z r u š u j e a vec v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením č. k. 32Cb/71/2016-54 zo 4. júla 2016 konanie proti žalovanému 1/ zastavil. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že predmetom sporu je nárok žalobcu voči žalovaným 1/ a 2/ na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré mali získať tým, že žalobca v priebehu rokov 2014 a 2015 vyplatil zo svojho účtu žalovanému 1/ na jeho účet preddavky na dodanie tovaru v žalovanej výške, pričom k uzavretiu kúpnych zmlúv nedošlo a žalovaný 1/ tovar nedodal. V danej súvislosti poukázal na skutočnosť, že výplatu preddavkov realizoval za žalobcu žalovaný 2/ na základe podpisových práv udelených mu žalobcom, keďže žalovaný 2/ vystupoval v pozícii „ultimate beneficial owner“ žalovaného 1/, teda bol konečným užívateľom výhod žalovaného v 1/, resp. skutočným vlastníkom žalovaného 1/. Žalobca si žalobou uplatnil voči žalovaným 1/ a 2/ tiež nárok na zaplatenie neoprávnene získaného majetkového prospechu vo výške 1,6% ročne zo sumy 7.502.900,- € od 7. októbra 2015 do zaplatenia a úroku z omeškania vo výške 9% ročne zo sumy 7.502.900,- € odo dňa nasledujúceho po doručení žaloby poslednému zo žalovaných do zaplatenia, v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku. Rovnako žiadal priznať nárok na náhradu trov konania proti žalovaným 1/ a 2/.
2 Žalobca mal za to, že vo vzťahu k žalovanému 2/ je právomoc slovenských súdov vo veci konať

založená na jeho bydlisku v Slovenskej republike podľa článku 4 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej aj ako „Nariadenie“). Vo vzťahu k žalovanému 1/ žalobca právomoc slovenských súdov konat' odvodzoval z článku 6 ods. 1 Nariadenia a z § 37b písm. a/ alebo z § 37a písm. d/ alebo z § 37c písm. a/ zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej aj ako „ZMPSP“).

3 Súd prvej inštancie právomoc súdov Slovenskej republiky konat' vo vzťahu k žalovanému 1/ posúdil podľa čl. 4 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 Nariadenia, § 2, § 37b písm. a/, § 37a písm. d/, § 37c písm. a/ ZMPSP, § 9 a § 470 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj ako „CSP“) a konštatoval, že žalovaný 1/ je medzinárodným prvkom v prejednávanej veci, má sídlo v Spojených štátoch amerických a vzhľadom na absenciu medzinárodnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými, ktorá by upravovala právomoc súdov, je možné aplikovať len ustanovenia ZMPSP. Uzavrel, že nie je daná právomoc súdov Slovenskej republiky vo vzťahu k žalovanému 1/, preto proti tomuto žalovanému konanie zastavil. V súvislosti s tvrdením žalobcu, že vzhľadom na predmet sporu (vydanie bezdôvodného obohatenia) je daná právomoc súdu Slovenskej republiky k žalovanému 1/ v zmysle ust. § 37b písm. a/ ZMPSP, pretože toto ustanovenie o právomoci v prípade náhrady škody sa mutatis mutandis uplatňuje aj na nároky z bezdôvodného obohatenia, súd prvej inštancie poukázal na dôvody rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 363/09-24 z 26. novembra 2009, kde vyslovil právny názor, že „Pokiaľ má účastník pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia, škoda mu ešte nevznikla.“. „Existencia pohľadávky na vydanie bezdôvodného obohatenia vylučuje vznik škody ako majetkovej ujmy a tým aj konkurenciu právnej úpravy zodpovednosti za škodu s právnou úpravou bezdôvodného obohatenia.“ Na základe uvedeného súd prvej inštancie zastával názor, že nie je možné zamieňať tieto dva právne inštitúty, teda nárok na náhradu škody a nárok z bezdôvodného obohatenia, a preto nie je možné rozširujúcim výkladom dospieť k záveru, že by sa uvedené ustanovenie ZMPSP malo aplikovať okrem nárokov na náhradu škody i na veci nárokov z bezdôvodného obohatenia. Z tohto dôvodu uzavrel, že právomoc súdov Slovenskej republiky vo vzťahu k žalovanému 1/ podľa ust. § 37b písm. a/ ZMPSP nie je založená. Čo sa týka tvrdenia žalobcu, že právomoc súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k žalovanému 1/ je daná podľa ust. § 37a písm. d/ ZMPSP, pretože vyplatením preddavku (žalovanému 1/) došlo k vzniku zmluvného vzťahu, súd prvej inštancie uviedol, že sám žalobca v žalobe uviedol, že k dodaniu tovaru ani k uzavretiu kúpnej zmluvy medzi žalobcom a žalovaným 1/ nikdy nedošlo. Zastával názor, že je na žalobcovi preukázať, že už v čase podania žaloby bola daná právomoc súdu Slovenskej republiky konat' o jeho žalobe. Súd prvej inštancie uviedol, že v danom štádiu konania vychádzal z tvrdenia žalobcu, podľa ktorého k uzatvoreniu kúpnej zmluvy nedošlo, preto právomoc súdu Slovenskej republiky nie je daná ani podľa ust. § 37a písm. d/ ZMPSP. Súd prvej inštancie na dôvazok k tvrdeniu žalobcu, že právomoc súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k žalovanému 1/ je založená podľa ust. § 37c písm. a/ ZMPSP, lebo žalovaní 1/ a 2/ sú solidárne zodpovední za úhradu žalovanej sumy, dodal, že nemal za preukázané, že ide o také súvisiace práva a povinnosti, že je potrebné o nich konat' spoločne, a preto nie je daná právomoc súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k žalovanému 1/ ani podľa § 37c písm. a/ ZMPSP.

4 O odvolaní žalobcu rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením č. k. 4Cob/131/2016-840 z 28. apríla 2017 tak, že potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie.

5 Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že tento prejednal vec podľa § 379 a 380 CSP bez nariadenia pojednávania v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania. Po oboznámení sa s obsahom spisu a dôvodmi odvolania žalobcu odvolací súd dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné vyhovieť a uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP. Konštatujúc vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie a reflektujúc dôvody odvolania odvolací súd na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uviedol, že odvolací dôvod podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) nie je naplnený. Žalobca namietol nepreskúmateľnosť uznesenia súdu prvej inštancie v nadväznosti na záver súdu prvej inštancie, že vzhľadom na dôvody uvádzané žalobcom, vo vzťahu k žalovanému 1/ nie je daná právomoc súdu Slovenskej republiky konat' podľa ust. § 37c písm. a/ ZMPSP. Odvolací súd ozrejmil, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok dôvodov je dôvodom spôsobilým odňať strane sporu právo na spravodlivý proces, keďže strane znemožňuje efektívne sa

brániť proti dotknutému rozhodnutiu súdu. V danom prípade však súd prvej inštancie v napadnutom uznesení jasne a zrozumiteľne uviedol dôvody, pre ktoré nie je daná právomoc súdu Slovenskej republiky vo veci konať podľa ust. § 37c písm. a/ ZMPSP, čo vylučuje záver o nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Žalobca v konaní nepreukázal také súvisiace práva a povinnosti medzi žalovanými, ktoré by odôvodňovali potrebu konať o nich spoločne. Tvrdenie žalobcu, že žalovaný 2/ je konečným užívateľom výhod žalovaného 1/, resp. jeho skutočným vlastníkom, čo mala preukazovať listina uložená v maďarskej banke Export Import Bank Zrt. so sídlom v Budapešti, žalobca dostatočným spôsobom nepreukázal. Žalobca súdu nepredložil overený výpis z obchodného registra, resp. z iného registra, preukazujúci existenciu žalovaného 1/. Na výzvu odvolacieho súdu doložil listinu označenú ako „Informácia o právnickej osobe“ obsahujúcu zvýraznený text „Toto nie je osvedčenie o dobrom stave“, z ktorej vyplýva, že spoločnosť vznikla 31. mája 2005, jedná sa o spoločnosť s ručením obmedzeným so sídlom v štáte Delaware a jej štatutárnym orgánom je WORLDWIDE INCORPORATIONS LTD so sídlom vo Wilmingtone, štát Delaware. Z uvedených údajov o zahraničnej právnickej osobe (žalovaný 1/) nemal odvolací súd za preukázaný akýkoľvek vzťah žalovaného 1/ a 2/, teda ani vlastnícky vzťah žalovaného 2/ k žalovanému 1/.

6 Vo vzťahu k odvolacej námietke podľa ust. § 365 ods. 1 písm. h/ CSP, teda, že rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože súd prvej inštancie nesprávne konštatoval, že aplikácia ust. § 37b písm. a/ ZMPSP aj na prípady uplatnenia si nárokov z bezdôvodného obohatenia mutatis mutandis nie je možná, čím poprel ústavné právo žalobcu na prístup k súdu a súdnu ochranu, odvolací súd poznamenal, že právomoc slovenských súdov v zmysle ust. § 37 a 37a až 37e ZMPSP sa týka taxatívne určených vecí so stanovenými predpokladmi, ktorých okruh nie je možné rozširovať. To znamená, že ak je podľa ust. § 37b písm. a/ ZMPSP daná právomoc súdov Slovenskej republiky vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, nemožno sem zaradiť i nároky z bezdôvodného obohatenia tak, ako to správne odôvodnil súd prvej inštancie. Odvolací súd v nadväznosti na uvedené dodal, že zohľadnil tvrdenie žalobcu, odkazujúce na dôvodovú správu k novele ZMPSP, že úmyslom zákonodarcu bolo zjednotenie princípov právomoci nariadenia Brusel I. Pokiaľ však ani po Korigende k nariadeniu Brusel I z dôvodu chybného slovenského prekladu nebolo citované ustanovenie novelizované, nasvedčuje to tomu, že úmyslom zákonodarcu bolo upraviť právomoc súdov Slovenskej republiky v sporoch s medzinárodným prvkom len vo vzťahu k nárokom na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu. Len dôvodová správa nemôže byť podľa názoru odvolacieho súdu podkladom pre správnosť úvahy žalobcu, že citované ustanovenie sa má týkať akýchkoľvek nárokov z mimozmluvnej povinnosti bez ohľadu na to, že ZMPSP neupravuje právomoc slovenských súdov v prípade súdnych konaní týkajúcich sa nárokov na vydanie bezdôvodného obohatenia. Nedostatok právomoci súdu vo veci konať je nedostatok podmienky konania, ktorý nie je možné odstrániť, preto odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil.

7 Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie (ďalej aj „dovolateľ“) s návrhom, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolací súd“ alebo „NS SR“) uznesenie odvolacieho súdu ako aj uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

8 Dovolateľ podal dovolanie v zmysle § 420 písm. f/ CSP z dôvodu, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9 Dovolateľ namietol, že odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania, hoci podmienky pre taký postup neboli splnené, čo predstavovalo procesný postup odvolacieho súdu v rozpore s ust. § 387 ods. 1 CSP. Odvolaciemu súdu vytkol, že potvrdil vecne nesprávne uznesenie súdu prvej inštancie, keďže nebolo vydané v súlade s ustanoveniami procesného práva, príslušnými ustanoveniami CSP a ZMPSP.

10 Dôvodom zastavenia konania na súde prvej inštancie bola domnelá absencia právomoci konajúceho súdu na prejednanie predmetnej veci voči žalovanému 1/. V súvislosti s ust. § 37b písm. a/ ZMPSP dovolateľ uviedol, že predmetný zákon v žiadnom zo svojich ustanovení neupravuje hraničné kritériá pre určenie právomoci slovenských súdov v právnych veciach uplatňovania si nárokov z bezdôvodného obohatenia, čo pri posudzovaní existencie právomoci slovenských súdov v sporoch s medzinárodným prvkom o vydanie bezdôvodného obohatenia je potrebné jednoznačne vziať do úvahy. Domnieval sa, že zohľadňujúc dôvodovú správu k novele ZMPSP, ktorou bolo do ZMPSP doplnené predmetné ustanovenie § 37b ZMPSP je zrejmé, že cieľom a úmyslom zákonodarcu bolo prijatím predmetnej novely

zjednotiť slovenské medzinárodné právo súkromné s princípmi medzinárodného práva súkromného Európskej únie. Korigendom k Nariadeniu Brusel I bol nesprávny pôvodný úzky slovenský preklad čl. 5 Nariadenia Brusel I v znení „vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu“ opravený a nahradený správnym prekladom „vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“. Dovolateľ v danej súvislosti uviedol, že pod opravené znenie dotknutého článku Nariadenia Brusel I možno jednoznačne a bez akéhokoľvek priestoru na odlišný výklad zaradiť aj nároky vyplývajúce z bezdôvodného obohatenia, keďže je zrejmé, že pod aplikáciu čl. 5 Nariadenia Brusel I spadajú akékoľvek a všetky deliktne nároky, nielen nároky na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu. Z dôvodov, ktoré nie je možné určiť, nedošlo k obdobnej úprave ust. § 37b ZMPSP napriek skutočnosti, že intenciou zákonodarcu bolo zjednotiť pravidlá slovenského medzinárodného práva súkromného s princípmi medzinárodného práva súkromného Európskej únie. Dovolateľ vychádzajúc z uvedeného uzavrel, že použitím správnych prostriedkov výkladu ust. § 37b písm. a/ ZMPSP je možné jednoznačne a nespochybniteľne vysloviť, že právomoc slovenských súdov je na podklade predmetného ustanovenia daná aj v prípadoch uplatňovania si nárokov z titulu mimozmluvnej zodpovednosti, teda aj nárokov z titulu bezdôvodného obohatenia. Dovolateľ na podporu svojho záveru poukázal na uznesenie Veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017, v ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky pripomenul, že k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska samotného textu zákona, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Teleologický výklad zákona má pred gramatickým výkladom jednoznačne prednosť, pretože predstavuje korektív pri aplikácii právnej normy. Zatiaľ čo účelom ust. § 37b písm. a/ ZMPSP je poskytnutie ochrany subjektom v prípadoch uplatnenia ich nárokov z titulu mimozmluvnej zodpovednosti (teda aj v prípadoch uplatnenia nárokov na vydanie bezdôvodného obohatenia), a to stanovením právomoci slovenských súdov na prejednanie týchto sporov v prípadoch, kedy k skutočnosti zakladajúcej vznik nároku z mimozmluvnej zodpovednosti došlo alebo mohlo dôjsť na území Slovenskej republiky, je zrejmá existencia rozporu medzi samotným znením ust. § 37b písm. a/ ZMPSP a jeho účelom. Dovolateľ mal za to, že právomoc okresného súdu na prejednanie predmetnej právnej veci je v posudzovanom prípade daná, preto uznesenie súdu prvej inštancie nie je vecne správne, porušuje Ústavou Slovenskej republiky garantované základné právo žalobcu na prístup k súdu. Rozumné usporiadanie vzťahov medzi stranami sporu predstavuje založenie právomoci slovenského súdu na prejednanie veci, a to najmä s ohľadom na skutočnosť, že k skutočnosti zakladajúcej nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia došlo na území Slovenskej republiky a tento nárok sa riadi slovenským hmotným právom. Preto je nerozumné odmietnutie právomoci súdu Slovenskej republiky, odkazujúc na právo žalobcu uplatniť si svoj nárok na cudzozemskom súde, ktorý by danú právnu vec posudzoval podľa slovenských hmotnoprávnych pravidiel.

11 Dovolateľ ďalej vytkol súdu prvej inštancie a odvolaciemu súdu záver o tom, že právomoc súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k žalovanému 1/ nie je daná ani v zmysle ust. § 37c písm. a/ ZMPSP, keďže v konaní sa nejedná o také súvisiace práva a povinnosti, že je potrebné konať o nich spoločne. Uviedol, že právomoc okresného súdu v súlade s citovaným ustanovením bola založená už momentom samotného doručenia žaloby na okresnom súde. Preto zastavenie konania podľa ust. § 9 CSP (z dôvodu domnejšej neexistencie právomoci súdu), hoci na to neboli splnené podmienky, predstavuje vadu procesného postupu okresného súdu. Uznesenie súdu prvej inštancie bolo vydané v rozpore s ust. § 9 CSP a právomoc okresného súdu je daná jednak podľa ust. § 37b písm. a/ ZMPSP a zároveň podľa ust. § 37c písm. a/ ZMPSP.

12 Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP a contrario) skúmal najskôr to, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

13 Podľa ustanovenia § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

14 Podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15 Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj

„dohovoru“), každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16 Podľa ustanovenia § 37b písm. a/ ZMPSP, právomoc slovenského súdu je daná aj vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, ak ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, došlo alebo by mohlo dôjsť na území Slovenskej republiky.

17 Podľa ustanovenia § 449 ods. 1 a 2 CSP, ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší. Dovolací súd zruší aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, len ak nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu.

18 Podľa ustanovenia § 450 CSP, ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí.

19 Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietajúc nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie, ktorým mu znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu podľa dovolateľa spočíval v tom, že súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania, hoci podmienky pre zastavenie konania neboli splnené. Odvolací súd potvrdzujúc uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré nebolo vecne správne, konal v rozpore s ust. § 387 ods. 1 CSP.

20 Podstatou práva na spravodlivý proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom, pričom integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

21 Relevantné znaky, ktoré charakterizujú procesnú vadu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý súdny proces a b/ nesprávny procesný postup súdu, znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva. Právo na spravodlivý súdny proces predstavuje možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov. Vyššie citované ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany, v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu, nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (vadný) procesný postup súdu, spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesno-právnomu rámcu a ktorý zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky. Pod pojmom „procesný postup“ (čo vyplýva aj z doteraz platnej konštantnej judikatúry NS SR k ust. § 237 ods. 1 písm. f/ OSP a judikatúry Ústavného súdu SR) sa rozumie faktická (ne) činnosť súdu znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení, resp. možnosť jej aktívnej účasti v spore.

22 V posudzovanej právnej veci z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie uznesením č. k. 32Cb/71/2016-54 zo 4. júla 2016 konanie proti žalovanému 1/ zastavil pre nedostatok právomoci súdu vo veci konať. Konštatoval, že žalovaný 1/ je medzinárodným prvkom v prejednávanej veci, má sídlo v Spojených štátoch amerických a vzhľadom na absenciu medzinárodnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými, ktorá by upravovala právomoc súdov, vo veci je možné aplikovať len ustanovenia ZMPSP. Uzavrel, že nie je daná právomoc súdov Slovenskej republiky vo vzťahu k žalovanému 1/, preto proti žalovanému 1/ konanie zastavil. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že po oboznámení sa s obsahom spisu a dôvodmi odvolania žalobcu, dovolací súd dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné vyhovieť a uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP. Pokiaľ žalobca v dovolaní namieta, že dovolací súd sa v predmetnom spore dopustil vady procesného postupu spočívajúcej v tom, že potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie o zastavení konania voči žalovanému 1/ pre nedostatok právomoci konajúceho súdu, hoci

podmienky na to neboli splnené, dovolací súd sa s danou námietkou stotožnil. Po dôkladnom prejednaní veci sa vyslovil, že uvedený procesný postup odvolacieho súdu a rovnako súdu prvej inštancie nebol správny, pričom miera porušenia procesných práv žalobcu, v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu, nadobudla značnú intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces zodpovedajúcu procesnej vade podľa ust. § 420 písm. f/ CSP.

23 Dôvodom zastavenia konania na súde prvej inštancie bola domnelá absencia právomoci okresného súdu na prejednanie veci vo vzťahu k žalovanému 1/. Podľa právnej teórie, právomoc je odrazom zásady legitimacy a predstavuje právo a povinnosť súdu prejednať a rozhodnúť vec. Právomoc súdov v sporoch s cudzím medzinárodným prvkom možno definovať ako oprávnenie (a zároveň povinnosť) prejednať a rozhodnúť spor s cudzím medzinárodným prvkom pod svojou jurisdikciou, teda podľa vlastných procesných predpisov (Števček a kolektív, Civilný sporový poriadok - Komentár, C.H. Beck SK 2016, str.84 a 607). Vzhľadom na existenciu medzinárodného prvku v predmetnom spore (žalovaný 1/ so sídlom v Spojených štátoch amerických), právomoc bolo potrebné skúmať v zmysle prípadnej bilaterálnej alebo multilaterálnej zmluvy uzavretej medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými. Keďže taká zmluva neexistuje, právomoc súdu na prejednanie sporu bolo potrebné skúmať v zmysle príslušných ustanovení ZMPSP. Dovolací súd v danej súvislosti konštatuje, že predmetný ZMPSP priamo neupravuje hraničné kritériá pre určenie právomoci slovenských súdov v právnych veciach týkajúcich sa nárokov z bezdôvodného obohatenia. V nadväznosti na uvedené, pri skúmaní právomoci súdu v predmetnom spore je potrebné upriamiť pozornosť na ust. § 37b písm. a/ ZMPSP, ktoré bolo do zákona doplnené zákonom č. 589/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa ZMPSP a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj ako „novela“). Podľa dôvodovej správy k novele, i ust. § 37b ZMPSP sa obsahovo inšpiruje princípmi Nariadenia Brusel I. Ustanovenie §37b ZMPSP prevzalo princípy čl. 5 ods. 3 až 5 nariadenia Brusel I s cieľom zjednotenia princípov slovenského medzinárodného práva súkromného a procesného s princípmi práva Európskej únie.

24 V zmysle ust. § 37b písm. a/ ZMPSP, právomoc slovenského súdu je daná aj vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, ak ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody došlo, alebo mohlo dôjsť na území Slovenskej republiky. Článok 5 ods. 3 Nariadenia Brusel I bol upravený Korigendom k Nariadeniu Brusel I uverejneným v Obchodnom vestníku Európskej únie L301 dňa 17. októbra 2009 z dôvodu jeho nesprávneho slovenského prekladu. Dotknutý článok Nariadenia Brusel I, pôvodne obsahujúci formuláciu „vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu“, bol upravený do znenia „vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“, z čoho je dovolaciemu súdu zrejmé, že zahŕňa i nároky vyplývajúce z bezdôvodného obohatenia ako formu deliktneho nároku lišiaceho sa od nároku na náhradu škody. Ustanovenie § 37b písm. a/ ZMPSP napriek snahe zákonodarcu o zjednotenie princípov úniového práva a slovenského medzinárodného práva súkromného a procesného v uvedenom smere novelizované nebolo, čo však neznamená, že správnym výkladom citovaného ustanovenia (teleologickým, logickým, systematickým) nemožno dospieť k záveru, že právomoc slovenských súdov je na podklade ustanovenia daná aj v prípade nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, vrátane nárokov z bezdôvodného obohatenia.

25 V preskúmvanej veci bolo zo strany konajúcich súdov potrebné dodržať požiadavku ústavne konformného výkladu zákonných ustanovení (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). Dovolací súd na tomto mieste poukazuje i na uznesenie Veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017, v ktorom najvyšší súd ozrejmil, že k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska samotného textu zákona (i keby sa javil ako jednoznačný a určitý), ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis. Teleologický výklad zákona má pred gramatickým prednosť, keďže predstavuje korektív pri aplikácii právnej normy. Dovolací súd s poukazom na uvedené vyzdvihuje potrebu sledovania účelu ust. § 37b písm. a/ ZMPSP, ktorým je poskytnutie ochrany subjektov pre prípad uplatnenia ich nárokom z mimozmluvnej zodpovednosti. Podotýka, že ak žiadne z ustanovení ZMPSP neupravuje právomoc slovenských súdov v prípadoch súdnych konaní o nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, úlohou konajúcich súdov bolo správne vyložiť citované ust. § 37b písm. a/ ZMPSP a prihliadať na jeho účel a snahu zákonodarcu o zjednotenie princípov slovenského medzinárodného práva súkromného a procesného a princípov práva úniového, dané ustanovenie aplikovať v predmetnom spore za účelom určenia právomoci súdu na prejednanie veci. Správne mali

konajúce súdy dospieť k záveru o právomoci slovenského súdu na prejednanie predmetného sporu vo vzťahu k žalovanému 1/, ktorý je zahraničnou právnickou osobou so sídlom v Spojených štátoch amerických a nie konanie voči žalovanému 1/ pre nedostatok právomoci súdu zastaviť. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd konštatuje, že na zastavenie konania voči žalovanému 1/ v zmysle ust. §9 CSP neboli splnené zákonné predpoklady, keďže právomoc slovenského súdu bola daná v súlade s ust. § 37b písm. a/ ZMPSP. Uznesenia odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie neboli preto vecne správne, čo predstavuje vadu procesného postupu konajúcich súdov zakladajúcu porušenie práva žalobcu na spravodlivý súdny proces.

26 S poukazom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že v posudzovanom spore je daná prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Keďže postupom odvolacieho súdu došlo k vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP, ktorá zakladá porušenie práva žalobcu na spravodlivý súdny proces, dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie podľa § 449 ods. 1, 2 CSP zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie podľa § 450 CSP na ďalšie konanie, v ktorom sa vysporiada s vytýkanou vadou, opätovne vo veci rozhodne a svoje rozhodnutie náležite odôvodní v súlade s § 220 ods. 2 CSP. Podľa § 453 ods. 3 CSP o trovách pôvodného konania ako aj dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie.

27 Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.